
НОВА
ХАТА
1934
Ч. 3.

„НОВА ХАТА“

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ.

Виходить раз у місяць.

Річник X. Число 3. 1. березня 1934.

ЗМІСТ.

ІЛЮСТРАЦІЇ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:

ЛЬВІВ. РИНОК 39. І. п.

Телефон: 85-83 Число конта П.К.О. 405361

Річна передплата	**16.00 зол.**
Піврічна передплата	**8.50 „**
Чвертьрічна передплата	**4.50 „**

Ціна поодинокого числа: 1.50 зол., подвійного 2.50 зол.

Річна передплата в Америці й Канаді . . . . 3 дол.
Річна передплата в Чехословаччині . . . . 60 Кч.
В Румунії: річна передплата 400 леїв, піврічна 210 леїв, чвертьрічна 120 леїв, поодиноке число 40 леїв.

З Америки й Канади приймає передплату за часопис: Заступництво „Nowa Chata“, Philadelphia Pa, 1134 Atwood Road.

В Румунії приймають передплату за „Нову Хату“: Dmytro Herodot, Bucarest IV. str. Delea Veche 45. Книгарня Юрій Гливка і Спілка, Чернівці, ул. Петровича 4.

Пренумерата є платна з гори; післяплатникам числиться передплату так, якби була плачена квартально. Хто не повідомить адміністрації **писемно про** те, що не бажає вже передплачувати, числиться далі передплатником. Зворот числа поштою ще не є випорядженням пренумерати.

Реклямації треба вносити за посередництвом місцевого поштового уряду, коли число не наспіло до 10-го кожного місяця на місце призначення. Реклямацій надісланих прямо, або в пізнішому речинці Адміністрація не бере під розвагу.

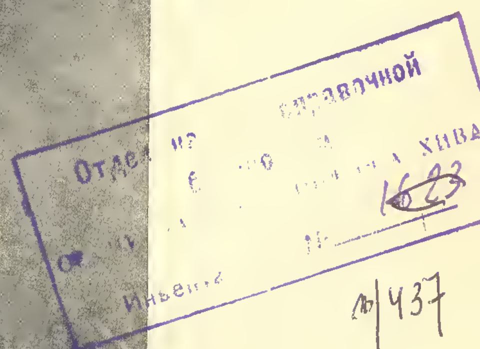
НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК X. БЕРЕЗЕНЬ 1934 Ч. 3.

ДІТИ З ПОКУТТЯ.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

ДИТИНСТВО

На стільці я їду по Сахарі,
Пелікана з палички стріляю,
Поринаю в піну Ніягари,
Океан на трісці пропливаю.

Вчора був я лоцманом. Синіли
І ревіли темнокосі хвилі,
А сьогодні я господар вілли,
Де в саду блукають пави білі.

Завтра маю їхати в Пампаси:
Де бізони бродять табунами,
І складаю їстивні припаси:
Сухарі, консерви, сир од лами.

А Ясько готує томагавки
І бурмоче, чистячи винтовки,
Що, мовляв, бізон не для забавки,
А Пампаси — не Криве та Бровки.

(Зі збірки „Під осінніми зорями“).

КОНКУРСИ Й — КОНКУРСИ

Останніми місяцями розсипалися в нас конкурси — на літературні твори, на красу, на сукню, на тип українки, на машину до шиття — Черче — корову й другі земські блага того рода. Очевидно й наші наймепші — надія народу — не остали позаду. Укр. Захоронка влаштувала для них костюмову забаву.

Знаємо з досвіду, що діти самі люблять перебиратися. Але при такій маскараді грає ролю не сам стрій, а діточа уява, яка надає найпримітивнішому костюмові чародійну форму. Але інша річ, самочинне маскування для себе, для вдоволення якоїсь внутрішньої духової мрії — а інша виступ прилюдний перед широкою публикою. Тут уже дитина не любується сама собою, як дома при маскараді, але мірить критичним, а то й зависним оком костюми товаришок і міркує, хто з них від неї гарніший, хто дістане нагороду. Безжурна діточа забава стає денервуючим очікуванням, у простий щирий світ дітей вривається нахабно дух старих.

А нагороду дають не самі діти, а ті старші, які й оцінюють костюми по своїй старій нормі. Колиб так дати дітям змогу вибрати зпоміж себе найгарнішу, як інакше випав би їх присуд!

Колиб так цілі ґрупи дітей поприбирати за квіти, комашки, в народні строї діточі з ріжних сторін України, або давні ноші історичні, воно мало би напевне якийсь змисл. А так нагороджують на діточій костюмівці дотепність мами, або помисловість кравчині.

Засада педаґоґіки: нагороджувати тільки те, що є правдивою і власною заслугою дитини. Ось наприклад: у дівочій школі ім. Шевченка була теж недавно шкільна забава. Уладили її власними силами самі дівчата — дали представлення, зробили фантову льотерію, зайнялися буфетом, який самі придбали. А по забаві були теж два конкурси — один на найліпшу товаришку, другий на найзручнішу буфетову. Кожна з учасниць забави дістала карточку голосування і мала вручити її вибраній свого серця. Та, що зібрала найбільше карточок, дістала конкурсову нагороду (книжку — альбом). На першому конкурсі побідила Таня К. з VI. кляси. Її вибір повитали всі грімкими оплесками, бо знали її добре серце, яке каже їй опікуватися біднішими товаришками — орґанізувати для них збірку одежі, білля, роздобувати білети до кіна — й очевидно підповідати на годині на всі боки.

Другою вибраною була Ґеня Н. із VII. кляси. Всі признали, що вона найбільше напрацювалася при буфеті, сидячи того дня в школі від 9-ої рано до пізного вечора, щоби приладати смашний підвечірок для своїх товаришок. І подбала, щоби всі були справедливо обділені й насичені. Значить: конкурс випав справедливо, всі були вдоволені: виборці й вибрані і на радощах піднесли „лявреаток“ вгору й заспівали їм „многая літа“.

Чи не краще для дітвори влаштовувати такі конкурси, ніж створювати довкола них атмосферу нездорових амбіцій? *К. М—ка.*

ІГОР ЛОСЬКИЙ.

ШЕВЧЕНКО Й ДІТИ УСКОВИХ

„Він пристрасно любить маленьких дітей, а це прикмета добрячого незлобивого серця", так характеризує Шевченко у своїм щоденнику вірного свого приятеля і земляка, кухаря Андрія Обеременка. Але ці слова можна віднести з рівним успіхом до самого поета. Діти, яким доводиться з ним зустрічатись, знаходять у ньому відразу найліпшого приятеля. Мандруючи по вулицях Саратова підчас повороту з заслання, стрічає він трьох дівчаток і одного хлопчика. Йому відразу впадає в очи їх обірвана одіж і голодні очі й він, не довго роздумуючи, веде їх до цукорні, аби почастувати пиріжками. Вже з тої докладности, з якою поет занотовує цю дрібну подію в своїм щоденнику й описує „голі рученята і майже босі ніжки" — просвічує його любов до тих найменших.

Не дивно, що й підчас заслання його найкращими приятелями, є діти коменданта Ново-Петровського укріплення, Ускова. Вже скоро по приїзді родини нового коменданта, знакомиться Шевченко з нею і згадує в щоденнику про маленького Мітю. Скору смерть маленького улюбленця, оплакує він так само гірко, як батьки. Може це спільне горе зближує Шевченка ще більше до них, головно до матері хлопця, Агати, цієї „найбільш блискучої перли у вінці сотворінь", яку він „покохав високо і чисто всім серцем і всією своєю вдячною душею". Щоправда, згодом це кохання увяло, не зустрічаючи взаїмного почуття. Але незалежно від того, поет і далі буває в родині коменданта. Свою любов переносить він на двох дочок Ускових, Наташеньку й Наденьку, яких товариство являється „єдиним спочинком і розвагою в цій огидливій глушині" — Ново-Петровського.

Найбільше любив він старшу Наталю. Та і не дивниця — „реготуха й пустунка", „метка, весела, з чорними кучерями, завжди скуйовдженими, з білими зубками й лукавими карими очима" — полоняла серця всіх, що їх доля закинула до цієї азійської пустелі.

Цілий день проводив Тарас зі своєю улюбленицею. Він пестить її, співає українські пісні, вчить і саму її співати. За обідом, бо Шевченко найчастіше обідав в гостинній родині коменданта, мала влазить йому на коліна і власноручно годує його масними пельменями. А той лише приговорює „боюсь я зі смачними пельменями зїсти і твої пальчики". А коли по пельменях, після яких, казав він „хоч і спиться, та циган сниться", ішов відпочивати до альтанки, то його маленька приятелька сідає тут же. Колиж їй набридне, починає травичкою лоскотати йому в носі, аж „дядя Тарас Горич", як вона його називала, від цього лоскоту мусить пчихати і прокидається.

Приходить вечір і маленька Наталя знову влазить на коліна до Тараса Горича і той розповідає їй ріжні фантастичні казки, які змушують „розбійницю Наталку" притихнути і з блискучими очима слухати кожного слова.

Але найбільше часу проводив поет зі своєю маленькою приятелькою в садку. Цей садок взагалі відограв величезну ролю в житті Шевченка на засланні. Для нього, що всіми фібрами своєї душі кохався в українській природі, ніщо не було може таким пригнічуючим, як голий степ довкруги нього. „Справжня пустеля", — пише він до своїх приятелів. — „Пісок та каміння, хоч би травичка, хоч би деревце — нічого немає. Навіть гори порядної не побачиш — просто кат зна що! Дивишся, дивишся, та така нудьга бере — просто хоч удавись, та й удавитись немає чим". „Пустеля, цілковита пустеля — повторює він в іншому листі, — „без усяких рослин, — пісок і каміння! Як дивишся на цю відсутність життя, така нудьга бере, що сам не знаєш, що зі собою робити, і як би навіть вільно було мені малювати, то справді нічого не намалював би, так порожно". В цьому останньому, до речі, поет помилявся. Користаючи з доброго відношення до себе з боку тогож Ускова, він пізніше мав змогу малювати і зафіксував у кількох малюнках довкілля Ново-Петровського.

Зрозумілим стає тому, з яким захопленням узявся він засадити садок коло дому коменданта, з якою любовою садив він і підливав кожну рослинку. Там же у садку була його хатка, де він часами ночував. Тут він пізніше почав писати свій щоденник. Тут, лежачи під своєю улюбленою вербою, він жадібно ковтав літературні новинки, якими його вряди-годи потішали приятелі. Його вірна приятелька не покидала його і при праці в садку. „Наталя, звісно, розповідає її донька Є. Літвінова, була його першою помішницею. Вона, наприклад, робить ямки палицею, а він кладе туди горошинки, чи біб. Далі беруться поливати. Він з великою лійкою, Наталя з маленькою. Поливають до того, що дівчинка вся вимаститься і біжить до дому мокра". А наш поет, вертаючи потім увечорі до городу, милується „на відбитки мініятурних діточих ноженят", що лишилися на мокрій доріжці.

Друга донечка Ускових — Надія, була молодша за сестру. Коли Шевченко виїздив з заслання, то їй було менше року. Він радо „тютюшкав" малу і тішився з того, що вона ніколи не плакала.

Коли нарешті прийшло довговичікуване визволення і Шевченко міг покинути свою остогидлу пустелю, мабуть ні за ким не тужив він так, як за своїми маленькими приятельками. Залишив Наталі на спомин її портрет і якусь книжку, яку він дістав чи не від кн. Рєпніної. Захоплений, просто пяний почуттям свободи, він всеж таки не забуває за своїх маленьких друзів. В кожному листі до батьків, питає за здоровля своїх „великих приятелів Наташеньки і Наденьки". Конче просить прислати йому їх світлини (Усков був великим аматором фотографії). Він цікавиться тим, чи бігає вже Надійка і чи вміє вже читати Наталка.

А остання в свою чергу вкладає в батькові листи до свого Тараса Горича, квітки з улюбленого поетового садку.

ІРИНА ГУРГУЛА.

ПРОЄКТИ НА НАРОДНІЙ СТРІЙ

З кінцем січня минув речинець розписаного Конґресовою Мистецькою Комісією конкурсу на проєкт народнього строю. Покликане жюрі розглянуло надіслані проєкти й виріжнило чотири з них для поширення. У склад жюрі ввійшли: пп. Музика, Охримович, Павликовська, Шепарович, Бурачинська, Гургула.

Виготовлення такої схеми народнього строю було одним із головних завдань „Нової Хати". В тій ціли редакція журналу від трьох літ збирає докладні відомості про ношу в ріжних закутинах краю та дає звідомлення про них із докладними ілюстраціями. Одначе анкетний матеріял „Нової Хати" далеко неповний, щоби міг послужити вичерпуючим підкладом для взірцевого проєкту на народній стрій. Окрім етноґрафічного матеріялу є також конечний розгляд історичного й мистецького, щоби устійнити певні напрямні для стилізації одягу з узглядненням усіх його суттєвих прикмет. Доцільність витворення й поширення зразкового народнього строю є безперечна. Він виявить мистецькі цінности й вікові культурні надбання в народньому костюмі, поглибить його зрозуміння й витворить пошану для його поваги й краси серед своїх і чужих.

Галина Мазепа, Прага: Проєкт на жіноче народнє вбрання. Чорна, гладка корсетка, обшита золотою лямою. Плахта у відтінках коралевих із синім та зеленим. Коралево-червоні черевички з золотими каблуками. Рукави вишивані краскою коралевою зі сірим.

Мих. Стефанович, Хирів: Проєкт на жіноче міщанське вбрання. „Жупаня або бекешка" темносиньої краски з червоним коміром. Під намистом стяжка, на голові фез повязаний рантухом. Спідниця рясована, фартушок білий із чорними зірками.

Якраз недалекий конґрес українського жіноцтва є доброю нагодою показати наше зрозуміння народньої культури й поширити вартісні народні строї. Маючи це на увазі, рішила Конґресова Комісія, помимо всіх труднощів і сумнівних питань, дати для поширення мистецькі зразки народньої ноші. В тій цілі розписала конкурс на проєкт народнього строю.

Що проблема такого проєкту є складною справою, потвердили надіслані конкурсові праці. Невелика кількість проєктів виказує крайну розбіжність підходу — від узорів чисто етноґрафічних, переходять через упрощення й модернізування до зовсім перестилізованого строю. Цікавою є тематика проєктів, що дає зразки сільського, міщанського і шляхетського вбрання. — Найбільша кількість надісланих проєктів опирається на взорах святкового вбрання Полтавщини. Із них вибрано для поширення проєкти Галини Мазепи (Прага) і Олени Кульчицької (Перемишль), головно для їх *кольористичних прикмет*. Оригінальний у лі-

нії є стрій проєкту Ольги Білецької (Прага), що вражає тим: спокоєм у скромності прикрас та доборі й чергуванні відповідних відтінків білого, червоного й зеленого. Проєкти на основі полтавського строю дала теж Катерина Антонович (Прага). Її зразки надаються дуже на сцену ізза сміливої й живої кольористики, багацтва прикрас і прибрання голови.

Сценічні теж є проєкти історичних строїв. Сама думка — поширити їх як народній стрій є цікава, бо дає можливість плекати історичні традиції та навязувати до часів незалежної бувальщини. Одначе народній стрій простолюддя, помимо всіх своїх змін, які постепенно переходить, мимо великих ріжниць реґіональних, зберіг багато стародавніх прикмет, (крій сорочки, розміщення прикрас, убір голови). Він дає характеристичну лінію цілої сильветки (від широких рамен постепенне звуження до долу), що в порівнанні з жіночими одягами інших народів — відбиває ориґінальністю. Народній, людовий стрій є теж витвором домашнього промислу, що до нині послуговується примітивним знаряддям і способом виконання. У своєрідних прикрасах і особливому доборові красок виявляє людовий стрій мистецькі спосібности народу.

Основуючись на тих прикметах, вибрало жюрі проєкти на зразок народнього людового строю.

Виріжнений проєкт п. Мих. Стефанович (Хирів) дає типовий зразок міщанського строю, що заховався в нас денеде по малих містах (Буськ, Белз, Збараж, Скалат). Для цього строю питомі: крій верхньої одежі із виложеним широким коміром, широкий пояс і характеристичне вязання на голові. Стрій цей відбиває черти історичних одягів (козацької доби).

Строї проєкту Софі Зарицької (Париж) надаються для поширення в руханці й спорті. Ольга Дядинюкова (Самбір) приміняє в своїх проєктах особливости народнього строю до сучасної моди. Примінення народніх зразків до сучасної моди впроваджує теж Ольга Мариняк (Варшава).

Ориґінальним підходом відзначаються проєкти Оксани Лятуринської (Прага). Виріжнений жюрі проєкт Лятуринської дає спробу перестилізовання народнього строю, щоби був як найпростіший та найлекший у ношенні. Стрій складається з довгої сорочки, що зберігає народній крій та довгої безрукавки, прикроєної до стану, що вдягається поверх неї.

Розглянувши конкурсові проєкти, слід ствердити, що не доставили вони матеріялу для корисного й рішучого поладнання справи. Вислід конкурсу, як теж ініціятиву Конґресової Мистецької Комісії треба вважати щасливим започаткованням акції і вдатною спробою поважного підходу до народнього строю. Тому витаємо зі щирим признанням працю Конґресової Мистецької Комісії у цьому напрямі, а виріжнені через жюрі проєкти поручаємо нашим читачкам.

ЛЕЩЕТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ

Почавши від кінця січня розсипалися лещетарські змагання. Що друга неділя приносила нові осяги, нові сензації. Нових переможців і нових „загнених".

На початок ідуть внутрішньо-клюбові змагання. Це проба сил. 28. січня два найсильніші клюби — УССК і КЛК — перевели їх у себе.

Ось висліди змагань УССК-у:

Біг на 5 км.: 1) Федак Д. — 27.05, 2) Шухевич — 27.18, 3) Терлецька, 4) Кушнір. — „Дарця" добре зачала сезон, бо відразу мистецтвом Української Студентки (це були внутр.-клюб. змаг. получені з мистецтвом студенток). Треба додати одне „на жаль"... до мистецтва студентки ставало дві студентки (на скільки десяток студенток?), а до внутр.-клюб. теж дві. Славно!

Дарка Федаківна і Терлецька II. (УССК), вдоволені гарною погодою і побідою їхнього клюбу.

Внутр.-клюб. змагання КЛК:

Біг на 8 км.: 1) Рожанковська — 1.04, 2) Федусевич, 3) Рогожа, 4) Маковей. Завваги — щоб не повторяти — як вище, з додатком, що це клюб, який хоче обняти геґемонію лещетарського спорту. З чотирма змагунками?

По цім вступі Краєві Лещет. Змагання дня 4. лютого. На старті 12 змагунок. Вже на щастя минули ті роки, коли традиційно ставало дві-три змагунки. Заступлені чотири клюби: Стріла (5), КЛК (4), УССК (2), Сокіл-Б. (1). — Траса 8 км. — Місця: 1) Федак Д. (УССК, 2) Федусевич (КЛК), 3) Маковей (КЛК), 4) Сітницька (Стріла), 5) Рогожа (КЛК), 6) Коренець (Стріла), 7) Шухевич (УССК), 8) Оглій (С-Б), 9) Герасимович (Стріла), 10) Галущинська (Стріла), 11) Гаращак (Стріла). — Одна з найкращих змагунок, кількаразовий мистець А. Рожанковська, зломила на трасі дошку і тому то не показала вислідів свого дуже солідного тренінґу.

Найчисленніше виступила Стріла. Це виключно жіночий клюб, що може згодом обійме провід жіночого спорту, якщо й інші ділянки розвине так як лещетарство. Слабо випав УССК, що дотепер мав кілька певних добрих місць. Цього року лиш „Дарця" його врятувала, добуваючи мистецтво краю і мандрівну нагороду „Маслосоюзу".

Маленька „Дарця" з великою амбіцією. Хто побачив би її на старті (не знаючи вже про неї), навіть і не думав би, що вона біжить по мистецтво. Але підіть за нею на трасу. Добра техніка й величезне завзяття. Вона до кожних змагань стає з сильною волею перемоги. А цього року була це „в добрій формі".

*

На закінчення відбулися ще в лютні дружинові змагання. Це перший раз переведено їх в нас. Торік була спроба, одначе лиш одна дружина станула на старті. Цього року три дружини. Це успіх, бо ж у кожній по 4 змагунки. Ціль тих змагань: Вийти разом в чвірку і разом вернути. Вирівнати сили! Це ж стежі...

Перше місце добула дружина КЛК в складі: Рожанковська, Маковей, Федусевич, Рогожа, добуваючи заразом нагороду за дружинове мистецтво, уфундовану нашим журналом.

Дора Біленька.

КЛІТОЧКА

Нераз чула я, як молоді мами нарікали, що дитина не дає їй це або те зробити. Я дивувалася, думаючи, що це якась дуже непорадна людина. Та з часом сама переконалася, скільки турбот завдає мале немовлятко.

Поки маленьке — нема багато клопоту. Дати їсти в означених годинах, припильнувати, щоби було чисто коло немовлятка, купіль, раз на день прохід — і все. Воно не навчене до колисання чи ношення на руках. Спить собі спокійно у ліжечку, або дивиться вимахуючи ручками. Мати сяде собі близько, вишиває, шиє, латає, або читає книжку. З маленькою, здоровою дитиною нема клопоту. — Зчасом сидить уже воно у візочку, цікавиться чимсь, а як уже має яких 7 місяців, то й починає вихилятися. Найкраще тоді пошити поясок на шельках, що двома кінцями пристібується до візочка. Чи в хаті — чи на проході все такий поясок потрібний.

Та по якімсь часі встає дитина і починається новий клопіт. Придержується поруччя візка і починає підскакувати; цілий візок трясеться. А потім вхиляється, може випасти. Тоді вже поясок мало поможе. Мусілаб одна особа просиджувати коло дитини й пильнувати її.

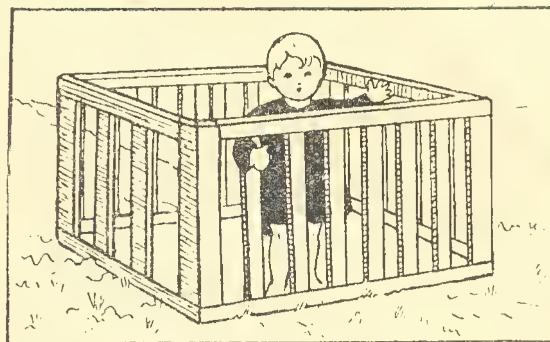
Та моя знайома німка, наскрізь практична особа, порадила мені зробити собі кліточку „Eine Gehe-schule". Я вагалася, — новий мебель прийде в хату, займе багато місця. Та рішила спробувати. За кілька днів спровадила я собі до хати кліточку.

Кліточка, це чотири драбинки, получені завісами. Кожна драбинка довга на 1.10 м., висока на 55 цм. Щаблі віддалені від себе 10 цм. Дві драбинки одноцілі, а дві протилежні, сполені завісами, так що складаються до середини. Коли дитина спить, чи піде на прохід, можна зложити кліточку і поставити десь у кутку, де займе зовсім мало місця.

Я розложила кліточку і вистелила в середині долівку пушистим ліжником. У клітці розкинула забавочки і як малий збудився, зараз положила його в кліточку. Розуміється, стрінулася з великим протестом. Став, сперся об поруччя, скривив губки і почав плакати. — Та по двох днях протестів привик до своєї загороди, а незабаром почав і тужити за нею. Як тільки вернеться з проходу, простягає ручки до кліточки. Там його світ. Ґумова ляля, червона велика киця, медведик Бурцьо, песик, фуркальце, шпульки від ниток та калатала. Є заняття на яких дві годині. Я тоді зовсім вільна і спокійна. Дитина не вилетить, не впаде, не потовчеться і не візьме нічого непотрібного. Можу навіть вийти з кімнати і взятися до якоїнебудь праці.

Малий просиджує в клітці цілий ранок, від год. 6-ої до 11-ої. Він грається забавками, ходить навколо поруччя і щось собі розказує. Відтак спить. Цілісінький ранок маю вільний час. Навіть тоді, коли мати має заняття поза домом, може лишити дитину у кліточці і є певна, що дитині не станеться нічого злого, і що дівчина впорається на час з обідом. По проході пополудні сидить дитина знов у кліточці. Увечорі вже можна освободити малого невільника і погратися з ним.

Загорода для маленьких дітей має дуже багато добрих сторін. Передовсім те, що дитина не лазить по підлозі і не збирає всего пороху. Дитина виробляє собі мязи ніг і вчиться самостійности. Варто приглянутися як 10-місячне немовля зближається рачки до драбинки, хапається за щаблі й підноситься поволі й обережно. Нарешті стоїть уже і вдоволено підсміхається. Цієї руханки мязів не переведе доцільно дитина на ліжечку з сіткою — бо мягке ліжечко подається. Відтак приходять перші кроки навколо кліточки. Дуже обережні, повільні. Мале придержується обома руками. Але незабаром кроки вже більші, дитина помагає собі вже тільки одною рукою і ходить довкруги.

Загорода для немовлятка, що вчиться ходити.

Я сама переконалася, що кліточка це знаменитий винахід. Вже по кількох днях була я дуже вдячна своїй знайомій німці за добру раду. Навчена власним досвідом, раджу всім мамам справити собі для своїх діточок загороду. Невеличкий це видаток. Кожний столяр — навіть сільський, зуміє збити чотири драбинки та получити їх завісами. А кожна мама буде напевно вдоволена і заощадить собі клопоту та коштів з удержанням няньки.

Ольга Попович

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ.

Василь Кіт, Тамніко, Мексик. Часопис висилаємо. Гроші одержали. Заплачено до кінця березня 1934.

Українське Мистецтво, Вінніпеґ. Висилаємо альбом узорів та обі книжки. Гроші одержали. Заплачено до кінця травня ц. р.

Галя Желішкевич, Сіфтон. Адресу змінено. Чекаємо.

Т-во Лесі Українки, Гафорд. Шкода, що Ви не рекламували в час чисел. Подайте нам числа, які Вам бракують до річника.

Т-во „Доньки України", Монтреаль. Передплату одержали. Заплачено до кінця березня 1934.

Т-во ім. Лесі Українки, Віндзор. Передплату одержали. Заплачено до кінця ц. р.

ЩО ЦЕ ТАКЕ — КЛЮКВА

„Клюква" читаємо на жовтій етикеті невеличкого слоїка. Слоїк замикається на металеву покришку, яка щільно закручується. В середині джем. Густий, темновишневий, солодкий із кваснім присмаком. І все це з клюкви.

Що це таке клюква? Джем у слоїчку виконує кооператива „Продукція", Львів, Ринок 36. Треба там запитати.

Мене приймає молода, „хемічна" інжинірка, Стефа Рудакевич. Вона провадить технічну сторінку виробництва. З приємною усмішкою пояснює. „Так, клюква, це ягода в нас невідома. Росте вона на Волині й на Поліссі. По лісах. Подібна трохи до наших ґоґодзів. Зрештою і в нас продають її, на ринку, під назвою „журавина". Але ще не привикли її уживати".

„Чому саме вирішили Ви перероблювати клюкву?

„Ми хочемо впровадити щось нового на наш ринок. Помогли нам у цьому склади „Народньої Торговлі", яких є кілька на Волині. Вони звернули нашу увагу на сирівець, та помогли нам його в осені закупити".

„Чи Ваша кооператива продукує також інші перетвори?"

„Цього року випустили ми мармеляду з яблук і повила зі сливок, окрім цього джему."

„Чому саме називаете це джемом, а те друге мармелядою?"

Панна Стефа всміхається вибачливо. „Поміж одним і другим є суттєва ріжниця! Мармеляда — ціпка. Її можна краяти ножем. Вона має в собі стільки цукру, скільки найменше його потрібно для консервації овочів. А джем рідкий. Джем зближений уже до конфітури. Він має в собі стільки цукру, що й овочів.

— Якого цукру вживаєте до перерібки овочів?

— Попри цукор також і ґлікору. Це є хемічно перероблена солодка рідина, яка повинна властиво вживатися до всяких перетворів, навіть при домашніх конфітурах. Вона ніколи не цукроватіє. Отже ця небезпека при заварюванні ґлікозою є виключена.

— То значить цукроватіння не боїтеся. А не маєте інших труднощів при заварюванні? Знаю, що наприклад краску або смак овоча в перетворі зберегти дуже тяжко.

— Очевидно. Але для цього відбуваються з кожною партією овочів пробні варки. Щойно тоді, коли знайдемо таку пропорцію, щоби смак і вигляд вивару був відповідний, приступаємо до роботи.

— Кажуть, що для доброї краски вживають фабрики домішки іншого дешевшого овоча, наприклад бурака.

Панна Стефа знову всміхається. — Ні, це хиба підчас війни таке бувало. Із того часу лишилася в публики привичка питати завжди за червоною, себто крашеною мармелядою. А ми найрадше продукуємо мармеляду в природній красці, т. зв. „зелену". Вона може не така приманчива на вигляд, як червона, але зате не є крашена.

— А чим красите червону мармеляду чи джем?

— Джем із клюкви зовсім некрашений. Я вже згадувала про те, що він має в собі високий відсоток цукру, отже не мусить виварюватися. Тому й не тратить краски. А червону мармеляду красимо спеціяльною краскою, т. зв. алькермесом. Це є краска абсолютно здорова, їдальна і строго контрольована відповідними чинниками.

— Де збуваєте Ваш товар?

— У складах „Народньої Торговлі" передовсім. Всю нашу варку ми вже майже випродали. Приготовляємося тепер до нового сезону.

— Що думаєте продукувати цього року?

— Хочемо використати всі сезонові овочі й ягоди. Перш усього вишні, малини, морелі й яблука. Потім повила зі сливок, які мають великий попит.

— Значить, розбудовуєте виробництво?

— Звісно! Не можна-ж стояти на місці! Минулий рік був тільки пробний і показав нам, що маємо добрі вигляди. Сирівець маємо у наших галицьких чи волинських садах, фабрику приспособимо тепер для більшого руху й лише працювати.

Всміхаюсь і я тепер. Щиро стискаю руку панні Стефі й виходжу вдоволено з кімнати. Вдоволена тим, що ось розбудовується обережно й успішно нова галузь виробництва та ще й тим, що маємо уже стільки діловитих, молодих жінок...

Л. Б.

МЯСО ДОМАШНЬОЇ ПТИЦІ

Своєрідне положення займає у нас домашня птиця, як столовий продукт. Найчисельніщий її продуцент, селянин, споживає лише мінімальну кількість мяса птиці. Лише в дворах та парохіях бачимо часто дріб на столі.

Розмірно більше мяса птиці споживає міське населення, але в містах головним споживачем дробу є жидівська людність і то всі її верстви.

Розмірно менше птиці споживає християнська людність. Причина цього та, що: 1) й досі панує погляд на птицю, як на люксусовий продукт, 2) багато споживачів християн не доцінює птиці, не здаючи собі справи з її відживчої вартости, а вреші 3) людність християнська назагал дуже неекономічно використовує птицю в кухні і тому вона нераз може видаватися дорощою, як щоденна страва.

Погляд, що вся домашня птиця є люксусовим споживчим продуктом, є помилковий, бо ціна мяса птиці, порівнуючи з ціною мяса інших домашніх тварин, є зовсім приступною. Колиж узглядпюємо в багатьох випадках вищу відживчу вартість мяса птиці, то мусимо прийти до переконання, що купуючи птицю, заощаджуємо на своєму здоровлі й кишені.

Від мяса, як і від кожного споживчого продукту вимагаємо не лише достаточної кількости поживних річевин, але й доброго смаку.

Якість мяса ріжних родів птиць не є однакова. Як це вже було згадано, мясо курей і індиків має в собі багато води, білків і екстративних річовин та солей, а товщу має розмірно невеликий відсоток. Зате мясо водяної птиці є багате на товщ. Годовані гуси виказують величезний відсоток товщу, бо мають здібність підчас годовання перетворювати в товщ не лише корми, а й частину свого мяса. Ріжниця в якості мяса поодиноких родів птиць, вказує для кого яке мясо більше надається.

Найбільше білкових складників находимо в мясі курей та індиків. Білки, як відомо йдуть на будову тіла. Отже для дітей, що ростуть, для хорих, яких орґанізм потребує легкої страви, для людей працюючих умово, тобто виснажуючо нерви, особливо корисним буде ніжне мясо курей і індиків, багате в білки та екстративні річовини.

Мясо водяної птиці, багате на товщ, травиться дещо довше. Як мясо багате на товщ, — що є потрібний для підтримання температури тіла й утворення енерґії для фізичної праці — надається воно добре для всіх тих, що працюють багато на повітрі фізично, тобто для робітників, спортовців, і т. ін.

Крім того якість кожного роду птиці, як споживчого продукту, залежить ще й від віку птиці, степеня її вгодованости, підготовки до убою і відповідного оброблення після убою і т. ін.

Міський споживач, купуючи принагідно птицю на торзі, якщо не має відповідної вправи, дуже часто ніби то за дешеві гроші купує птицю, яка в дійсності коштує його дорого, бо є малоцінним, нефахово підготовленим продуктом.

Ідучи на зустріч консументові, „Маслосоюз" урухомив у Львові птахомясарню і зорґанізував у Львові продаж битої птиці, завдяки чому міський консумент вже не потребує більше ризикувати і має можливість набувати добрий продукт за справедливу ціну.

Др. Евген Томашевський.

ОЛЬГА ЛІЩИНСЬКА.

ПАРНИКИ

Відкриття вітамін, це найкраща сторінка сучасного віджвлювання. До року 1910 думали дослідники, що вистачить достачити орґанізмові певну скількість: білковини, товщів, угловоднів, та мінеральних солей, — а орґанізм буде здоровий.

Але деякі недуги, що виступали в певних околицях і народів дали нагоду розслідити їх причини. Незабаром показалося, що не бакцилі є причиною бері-бері, шкорбуту, рахітіс, а недостача певних життєвин, які названо вітамінами.

Джерелом вітамін є по більшій части ярини й овочі. Тому в послідних часах, щораз більше значіння приписуємо яринам та овочам, бо переконуємося, що ярини можуть запобігати деяким недугам і уздоровлювати орґанізм.

Управа ярин є найбільше поплатною галуззю домашнього господарства. 300—400 m^2 землі вистачає на прожиток родини, зложеної з 6 осіб. Заняття в городі приємне і відповідне для кожного віку.

Дуже богато ярин, що довго розвиваються — треба висівати ранньою весною, щоби у відповідний час дозріли. А що в нас весна буває холодна й химерна — вчасно висіяне насіння не найшло би в перших стадіях розвою відповідних умовин життя. Тому стараємося скоротити час веґетації — сіємо і плекаємо їх у штучно створених умовинах — аж поки не прийде можність висадити приготовану розсаду на грядку.

В тій цілі закладаємо парник. Є це чотирокутна скриня, нагрівана з низу обірником, а прикрита вікнами. Парник дає нам можність виплекати вчасну і здорову розсаду і приспішити її розвій на 6 тижнів, притім дає ніжнішу і смачнішу ярину.

В половині березня вибираємо сонячне й затишне місце під парник. Викопуємо діл на 1.50 *m* широкий, 3 *m* довгий, а 60 *cm* глибокий. Діл, вистелений соломою, викладаємо рівно свіжим кінським навозом і притолочуємо ногами раз коло разу, щоби не творилися заглубинки в ньому. Верстви навозу перекладати соломою або сухим листям; парник не буде сильно нагріватися і тим самим виніжнювати розсаду.

На втолочений навіз ставимо скриню, якої зовнішні боки треба обложити навозом на $^1/_2$ *m* широко. Скриню збити з грубих дощок. Північну сторону зробити вищою, щоби вікна наклонялися до полудня й могли користати з прямого сонячного проміння.

До полудневої сторони парника прибиваємо на краю листву, щоби вікна не зісувалися. Поміж вікна примістити також листву, щоби щільно приставали. Вікна зроблені з мягкого дерева мусять щільно приставати. Найвідповідніший вимір вікна є 1 × 1.50 *m*. Листівками ділимо їх на повздовжні смуги, в які вставляємо, а радше всуваємо шиби (щоби не кітувати). Від північної сторони вкручуємо колісцята, щоби лекше було їх для вітрення відхилювати.

Наложивши гною, прикриваємо скриню вікнами, соломяними плетінками і чекаємо 4—5 днів, щоби парник нагрівся. Якщо виходить із нього пара, знимаємо вікна, обірник притолочуємо, бо зле втолочений обірник і за сухий — скоро плісніє, перепалюється, а при тім сильно осідає. Опісля насипаємо верству землі, грубу на 25 цм.

До парника годиться добра компостова — перегнила земля. Коли такої нема, можна взяти добру городову землю, перемішати з піском і перегнилою, листяною землею. Компостову землю пересіяну і вимішану з піском, насипати рівно, вважаючи, щоби не був за великий відступ від вікон, бо тоді рослини витягаються надто до сонця. Колиж за малий, тоді припалюються листки до шкла.

Другого дня, коли земля нагріється, висіваємо насіння. В погідний сонячний день знимаємо вікна і визначуємо поля під засів. Дощинкою вартиснений рівчик відмежовує їх. Підчас висіву треба звернути увагу на рід ярин. Такі як: капуста, калярепа, кель, карафіоли перегороджуємо відмінами, як салата, цибуля, помідори чи цвітами, — щоби не вимішалися розсади. Рівнож ці розсади, що високо виростають, висівати від північної сторони парника, щоби не кидали тіні на сусідне поле.

Помідори, огірки люблять тепло, тому добре сіяти їх осібно, щоби інші розсади через надмір тепла не витягалися. Насіння сіємо рідко, бо з густо висіяною розсадою богато клопоту, треба продирати і пересаджувати рідше на вільні місця. На краю кожного поля застромити табличку з написом, яка це ярина й коли засіяна.

Насіння присипане тонкою верствою землі, приплескане рукою, зрошуємо легко літньою водою, бо вогкість сприяє рівномірному кілкованні. Як довго насіння не посходить, вікна прикриваємо плетінками — потім провітрюємо легким підхилюванням вікна з північної сторони парника. В теплі години вполудне провітрювати сильно, а навіть цілком відкривати парник. Вмілим провітрюванням зміцнюється рослина, а пересаджена, скоро приймається.

Розсаду плекаємо 4 тижні, — коли виростуть дві парі листків (не рахуючи прозябів) вибираємо її з розсадника на грядку. Стара переросла нічого не варта — не приймається добре і з неї не буде гарної ярини.

В ранніх годинах треба скроплювати розсаду літньою водою. Підливати слід обережно. Надмір вогкости шкодить. Розсада підпадає ріжним хоробам, а навіть вигниває. Поверховно просохла земля не потребує підливання, якщо спідна верства зберегла вогкість — тоді вистачає скропити, зросити листки рослини. Земля не висихає в парнику рівномірно. Горішні смуги скорше висихають, як долішні — тому при підливанні треба звернути бачну увагу на те, коли і скільки води потребує земля.

Вибирати розсаду й висаджувати можна найкраще в пополудневих годинах. Скроплену розсаду підважити і вибирати осторожно разом із землею, щоби не прорвати дрібних корінців. Розсаджувати лише здорову розсаду. Переховувати в тіні, а в часі посухи мачати корінці в мішанині гноївки з глиною. У відповідній віддалі розміщувати рослини, а посадивши, підляти кожну зосібна водою. Уважати, щоби корінці не позагиналися. Розсада добре посаджена і сейчас підлята приймається скоро.

Добір ярин до одного парника.

Цибуля: житавська.
Морква: нантейська.
Горох: карловий „Чудо Америки", Майовий найранший високопенний „Телефон".
Капуста: вчасна ерфуртська.
Помідори: Люкулюс, Чудо торгу, вчасні Спарка.
Салата: Королева майова.
Редьківця: „Non plus ultra", Сомпель леду.
Карафіоли: копенгаґські, вчасні ерфуртські і ґрунтові ерфуртські.

Із виставки Льва Ґеца у Львові:
Ольга Ціпановська підчас побуту в Домбю.
(Рисунок олівцем).

Важне для Філій Союзу Українок!

На всеукраїнський жіночий Конґрес готуйте моделі-ляльки в народньому вбранні.

Стеляжі ляльок (тулуби) з рухомими членами (без голови) можна замовити в кооп.

„Українське Народнє Мистецтво"
Львів, Ринок 39

Стеляж (лялька) висока на 50 цм. без голови коштує 5.55 зол.

КОНКУРС НА РУЧНУ РОБОТУ.

Пригадуємо, що речинець його добігає до кінця! Треба викінчувати все, що почате й надсилати чимскорше до Редакції „Нової Хати". Повторяємо: всі робітки, *виконані нашими стібами й українськими взорами* можуть ставати до конкурсу.

Нагороджені роботи та найкращі з ненагороджених будуть поміщені в „Новій Хаті".

Продовжуємо **речинець конкурсу до 15. квітня ц. р.**, щоби жюрі могло розглядати якнайбільше предметів. Отже викінчуйте й надсилайте!

КРОЇ ДО ЛІТНИХ БЛЮЗОК

можна замовляти в адміністрації часопису. :-:

І., ІІ., ІІІ. величина коштує . . 1.95 зол.
враз із пересилкою.

Із подвійними рукавами (короткими й довгими) 2.45 зол.

Адреса: **„НОВА ХАТА", Львів, Ринок 39.**

ДИТЯЧІ КНИЖКИ

Може хтось назве це „археологією" писати про книжки, що виходили перед сімома або й більше роками. Тим більше, що тепер виходять раз в раз нові дитячі книжечки тут у нас в Галичині. Однак про книжечки Видавництва „Світа Дитини" та „Золотої Бібліотеки" згадували вже нераз на сторінках „Нової Хати", тоді як про „книжечки з України" мабуть ніхто не писав, хоча ці книжечки заслугують на увагу.

Маю на думці книжечки, видавані Державним Видавництвом в 1927—1930 рр., в більшості з ілюстраціями Я. Леуса. Подовгуваті книжечки з пестрими малюнками, з великими коліровими буквами.

З авторів цих книжечок найцікавіший є Юрій Будяк. Це давній знайомий, ще з Молодої України. (Олени Пчілки і галицького „Дзвінка"). З його найновіших книжечок найбільш улюбленими є: „Моє телятко", „Зозуля реґедзуля", „Дитячий ярмарок" (з дуже невдатними ілюстраціями), „Лелека з далека" і „Мак та жито". Темою усіх тих книжечок є життя дітей, звірят, птичок і рослин. „Робітний день" малої пастушки („Моє телятко"), дитячі іграшки в неприсутности батьків („Дитячий ярмарок"), прекрасний опис весни з оповіданням про легкодушну зозулю, мандрівки лелеки, чванькуватість маку перед скромним житом. Форма поезій прекрасна. Багацтво ритмів, нерівних, рвучких як стрибки діточі, чиста мова, невишукані але кольоритні образи, під дитячу психіку підхоже малювання звуком.

Крім тих книжечок варта познайомитися зі збірочками цьогож автора п. н. „Маленьким діткам" (1927) і „Співаночкистьожечки" (1928 р.). Деякі пісні з цих збірочок передрукували вже наші галицькі дитячі часописи (Дзвіночок — „Чукикалки"). Всі пісеньки дуже подобаються дітям і незвичайно легко западають у память. Своїм багатством ритмів виробляють почуття ритму вже у найменшої дитини.

Другим цікавим діточим письменником є Олесь Донченко. Темою його поезій є теж діточий побут: „По губи", „На пасіці", „Страхопуд". Вірш легкий, мова гарна і чиста, — незамітна, як і в Ю. Будяка, тенденція: пошана для праці.

З інших, менше у нас відомих діточих письменників Радянської України заслугують на увагу: Наталя Забіла — написала книжечку п. н. „Мушки", Валеріян Поліщук — своїм дуже гарно ілюстрованим „Бездриком кумедриком" (про життя мурашок), врешті Павло Тичина з модернізованою перерібкою Івасика Телесика. (Щоправда, давній Івасик Телесик — і в казочці, і в драматичній перерібці Олеся, більше подобається дитині).

Наведені книжечки вільні від усякої політичної тенденції, замітні гарною мовою, чим корисно відбивають від наших галицьких видань.

НА КОНЦЕРТИ Й ШКІЛЬНІ СВЯТА

Конче нам потрібний народній стрій! Шевченківський концерт уже близько. Хочемо, щоби естрада замерехтіла ріжнобарвним килимом народніх строїв, тоді коли по ній полине Кобзареве слово.

А діточі шкільні свята? Згадаймо, не тільки маленькі, ріжнобарвні хори, або невеличких декляматорів. Але також діточі шкільні ігрища та руханкові вправи. На зеленій мураві замиготять стрічки, задзвенять намиста та покотяться червоні шаравари — скільки то материнських сердець тоді радісно забється!

Користаймо з конкурсу на стилевий народній одяг, щоби його нагородженими зразками заповнити концертові салі!

Кооп. „Українське Народнє Мистецтво" виконала вже пробні зразки, ілюстровані поруч на світлині. Оба полтавські строї, запроєктовані Оленою Кульчицькою, незвичайно стилеві; перший зі спідницею, видержаний у синіх відтінках, другий із плахтою, в червоних із жовтим. Кожний із них виконаний у трьох величинах (I, II, III) на всякий ріст, а красками достосований до кожної вроди. Взори сорочок і спідниць ріжні — можна вибирати.

Стрій цей коштує небогато. Ціна його хитається, залежно від якости матеріялу (перкаліна, бурунчук, сатина, оксамит) та багацтва вишивки (на рукавах, на придолі). Перший стрій (зі спідницею) коштує — 45—70 зол. Другий стрій (із плахтою) — 55—85 зол.

Із нагороджених проєктів стилевого народнього вбрання: Олена Кульчицька: Дві дівчині. Перший стрій зі спідницею, другий із плахтою.

Чепурний народній стрій для 10-літньої дівчинки.

Діточий стрій зложений дещо інакше. Для руханкових виступів корсетка дівчаткам невигідна. Тому краще відкинути її зовсім для діточого вбрання, зберігаючи тільки засадничі його предмети, сорочку, крайку й спідничку, чи шаравари. Ось на світлині поруч зразкове вбрання для дівчинки: сорочка зв. „Лесею" (тим самим узором мала вишивану сорочку маленька Леся Українка), квітчаста спідничка, крайка, вишиваний фартушок. На голові вінок, на шиї намисто зі стрічками.

Стрій для хлопчика подібний. Складається з вишиваної сорочки (перід, комірець, дуди), крайки й червоних або синіх шараварів.

Ціна його хитається теж залежно від якости матеріялу (перкаліна, бурунчук, перкаль, шалінова матерія). Стрій для дівчинки коштує 21—36 зол., для хлопчика 18—25 зол.

В ціні цих народніх строїв необнято взуття. До жіночого народнього строю конче потрібно червоних, або зелених чобітків. Коли їх немає, заступити їх звичайними чорними або червоними лодочками. В літі одягати їх на босу ногу або панчохи тілистої краски, а в зимі добирати відповідних панчіх. До першого строю підходитимуть темносині, до другого вишневі.

Строї виготовляємо на міру й на замовлення. Замовлення з провінції виконуємо за післяплатою.

ЗАЧІСКИ Й КАПЕЛЮХИ

Кажуть, що кожна зміна в моді викликана непредвидженим випадком. Навязуючи до цієї сентенції, оповім Тобі, кохана, смішну історію.

Якась мала модистка, по чудовім дансінґу заспала і не вспіла на час прийти до маґазину. Перелякана і задихана вбігла до робітні й наткнулася зразу на головну управительку. Покірно піднесла очі на грізну шефову. Суворий її погляд бистро оббіг малу постать модистки і дивно... поволи набрав відтінку зацікавлення. Потім змінився в критичну, уважну задуму, малий нотес і олівець знайшлися у фахових руках і кілька начеркнених ліній дали ідею до великої зміни у жіночій моді. Капелюшок зісунений в поспіху на зад голови, відкрив чоло дівчини, а кучері розвіяні в бігу, так прекрасно обрамовували край зужитої вже „велюрки". Цілість така була нова й ориґінальна, а личко молодечо невинне!

І такий, можливо, був початок перевороту у капелюшній моді, що саме починається. А виступає він далеко яркіше, як усі інші великі новини в сукнях чи плащах. Пересунення капелюха змінює вираз лиця і тимсамим витворює відмінний жіночий тип. Не будемо вже мати клопоту з тим самим „черепушком", якого годі було вдержати, бо все вистачав тільки на половину голови. Капелюх уберемо таки на голову, крису піднесемо до гори, чоло покажемо відважно людям, зі заду накрутимо кучерів і коли поглянемо до дзеркала пригадаемо собі наші шкільні часи, але ще ті з народної школи, з тою ріжницею, що нема ґумки під шиєю і що ми вже... навіть по матуральнім зїзді.

Але, як у всьому, так і тут знайдемо компроміс. Не всіх жінок обділила природа бездоганним чолом і очима мадонни. Ті з менше клясичними носиками задоволяться мягкою „бретонкою". Криса зпереду відігнена тільки легко, зі заду вище. Або виберуть собі круглий альпейський капелюшок, який можна вбрати скісно на частину чола.

На кожний случай передумовою модного капелюха є плоска головка з мягкою крисою, яка заходить глибоко на зад голови і мягко спочиває на кучерах. На чоло дозволені кучері тільки тоді, коли воно на стільки високе, що навіть і тих кілька волосків його не принизить.

Мягка лінія капелюха потягає за собою консеквентно і мягкі матеріяли до модного фасону. Тому раджу Тобі, кохана, вибери собі мягкий фільц, оксамит, мягкий атлас, або мягку соломку, або вкінці тафт, бо всі вони модні. Фільц і соломку прибираємо рипсовою стяжкою, оксамит плоскими перами, а шовк гарноуложеним стебном в смужки або квадрати.

А як найдеш у маминій шафі заховане струсине перо, або гарний раер, то добре придивися, чи не можна би ще його використати, бо кажуть, що й вони повернуть до ласки пані моди.

В тісному звязку з капелюхом стоїть зачіска. І тому і в зачісках зайшли засадничі зміни. Зчесане з боків голови волосся, укладаемо зі заду в кучері, які обрамовують шию, декорують відслонене зовсім або частинно ухо і після вподоби сягають навіть до висоти пів голови. До добре випрацюваної зачіски конечним додатком є власне кучері і тому вже не витинаємо так немилосердно нашої гущавини, а власне плекаємо довші космики, які завинені в тендітні кучері так мальовничо обрамовують край модного капелюха. Чоло повинно бути при модній зачісці зовсім вільне і незаслонене приписовим дотепер „зубом", але дозволені є малі кучері в кутиках, а навіть один химерно уложений на самій середині.

Видиш, кохана, дійсно клопіт, треба уважніше і критичним оком оглянути свою голову і серіозно застановитися над вибором модного капелюха і відповідної до нього зачіски.

Орися.

ВАЛЕРІЯ О' КОННОР-ВІЛІНСЬКА. 2)

СТАРИЦЬКІ Й ЛИСЕНКИ

VII.

Прорізна вулиця, така забудована тепер, була тоді напів порожня. Від Золотих Воріт, в напрямку до Хрещатика, з лівого боку тяглися глиняні горбки аж до музичної школи, а нижче — невеличкі домки. За ними високий білий дім Федотова. Там пізніше жили на третьому поверсі Старицькі.

Вони часто міняли помешкання, виїзжаючи на літо з Київа і вертаючись пізно назад. Старших дітей, Маню й Людю, посилали наперед. Перебували вони в пансіоні Криницької при Фундуклеєвській ґімназії і на приватних помешканнях і в пансіоні Ващенко-Захарченко, поки остаточно не забирали їх до дому.

Людя і Лора вже так заподругували, що написали спільно драму з запозиченим сюжетом із американського оповідання.

В домі Старицьких стояло письменницьке натхнення.

Урапці, ще напів-одягнутий Михайло Петрович, лежачи на дивані, читав Люді й Лорі свої нові твори.

На цей раз то було: „Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка".

Лора завважила, що здається, мало буде руху в водевілі.

На це Михайло Петрович одповів їй:

— Ти ще не розумієш сценічности.

Увечорі мали виставляти Людину й Лорину пєсу. До того поставилися уважно. Покликали відповідного віку гостей: Женю й Марусю Кониських, Валентина Магденка, Ореста Остроградського, Лориних братів та інших; купили бенгальських вогнів; поставили на середині салі стільці, а поза ними стіл з закусками і солодощами, що мав уявляти собою фоє.

Михайло Петрович і Софія Віталівна поїхали на якийсь концерт, а з молодю залишилася бабуня.

Вистава почалася урочисто. Головним декоратором був Валентин Магденко, дуже здібний до малювання, рухливий, дотепний.

В першій дії сиділа в башті, замкнена батьком красуня-принцеса, а під вікном ходив закоханий в неї лицар і підбирав способів, як її визволити.

Для того перенесли з кабінету стіл, на нього поставили принцесу (кузинку — Соню Арсеневську) і так замаскували паперами, що голова її й рамена визирали з віконця досить високо од долу.

Марія,
найстарша з дівчаток Старицьких.
У спогадах зовуть її Манею.

Глядачі милувалися прекрасним образом у рожевій сукні з росплетеними косами.

Уже закоханий лицар (якого уподоблювала Лора в Орестових ґімназійних штанах) розмахував шаблею і заклинався добути бідну красуню, а публика в захопленні слідкувала за тим, коли нечайно вбіг у салю Михайло Петрович в пальто й циліндрі й, не говорячи зайвого слова, кинувся до свого столу, зруйнував башту, стяг відтіля бідну принцесу і почав шукати в шухляді вірші, які мав читати на концерті та забув дома.

Лора О'Коннор, авторка спогадів,
як 14-літня дівчинка.

Артисти й глядачі були дуже ображені і зняли гучні протести, але не було чого робить. Михайло Петрович зник, як і з'явився, а бабуня заспокоїла всіх, що можна продовжувати виставу, підживившися при тій нагоді солодощами в фоє.

Друга дія — у старої чарівниці (Люді).

Лицар кидав їй гаманець із грішми і вимагав від неї чарів. На послугах крутилося чортеня (Оксана).

Відьма палила бенгальський вогонь, а бабуня з публики скрикувала: — Жахливий смрід! Не можна витримати! — і нарешті покинула салю, притуливши хустку до носа.

В останній дії з'явився грізний король, якого грала Маня, що була вже велика й огрядна. Для того вона завернула свою спідницю поміж колін, насунула на голову золоту паперову корону, а на плечі — малинову ковдрю, що волочилася за нею по землі, і ступала величнім кроком.

Не дивлячись на траґічність дії, в салі розлягся веселий реґіт.

Пєсу визнали сценічною, постановку — розкішною, виконання — мистецьким.

Перша спроба мала успіх.

* * *

Через кілька день долучилося нове враження до театральних почувань молоді: приїхав молодий актор Садовський порозумітися з Михайлом Петровичем в справі приїзду української трупи до Київа.

Микола Карпович Садовський був тоді старшиною. Він пробув у Старицьких цілий вечір, спочатку в кабінеті Михайла Петровича, а потім за чайним столом у веселій розмові.

Він очевидно хотів сподобатися дівчаткам-підліткам і розгортав перед ними свій талант: то оповідав дотепні сміховинки, то наподоблював бубон на весіллі, так виграючи і вибиваючи губами, що створювалася повна ілюзія.

Розказав про Кропивницького; зацікавив усіх українським театром.

VI.

Старицькі приїхали з Поділля пізно в осені й спинилися тимчасово в жидівському готельчику „Женева", біля Софійської площі.

Вони завжди були прихильні до жидів, мали з ними справи по своїх маєтках. Біля них не переводилося якогось жида. Підчас київського погрому в їхньому помешканні було повно жиденят, яких вони переховували від московського насильства.

Тепер в готельчику „Женева" це був рудий Самуїл, син господаря, який постійно втручався до них. Маня брала у нього до читання надзвичайні романи. Михайло Петрович сердився, але більше сміявся, вигологуючи такі назви: „Акно с занавєской ілі квартірант с последствіямі", „Чорний ґроб ілі Матільда" і т. и. А маленьку Олю дратували до сліз тим Самуїлом, і Маня приспівувала їй:

„Трухъ, трухъ, трухъ, брічка єдетъ словно пух;
Трухъ, трухъ, трухъ, Самуїл теряєтъ рух"...

Після ґімназії всі діти збивалися тут у кімнаті з перегородкою, за якою стояли ліжка.

Одного дня Михайло Петрович посадив біля себе Людю й Лору і почав читати їм своє лібретто „Тарас Бульба". Маня лежала за перегородкою.

Дівчатка в захопленні слухали відомий їм улюблений сюжет і, коли дійшло до Андрієвої зради, голосно зняли своє обурення й догану.

На це з-за перегородки почувся голос Мані:
— Хиба вони розуміють кохання?

Лора і Людя дійсно ставилися з певною погордою до кохання, але самі вже закохані були в героїчний образ Остапа.

* * *

Микола Вітальович тимчасом писав музику до „Тараса Бульби". Він грав своїм те, що створив. Фортепян оточували тісним колом і насолоджувалися новими мелодіями. Михайло Петрович вдоволений, підтримував, смакував. Дідуньо і бабуня замилувано хитали головою. Софія Віталівна зі своїм тонким слухом скоро похоплювала і на другий раз уже підспівувала партії, так як і Михайло Петрович.

Починався речитатів Андрія і Остапа.

— Де ти був? — грізно виспівував Михайло Петрович.

— У костьолі... — ніжним тенором одповідав Микола Вітальович.

Оперу виконували у своїй родині.

*

А в Миколаївці і в Галицькому діти, бавлючися в дитячій кімнаті, виспівували українські пісні, з них найбільше — „Ой, у лузі, та при березі". Коли доходило до: „Та не так гетьман, як гетьманська мати"..., ці слова зворушували їх особливо, робили велике враження. „Гетьман, гетьманська мати, турки, Дунай"... — їх думки пливли туди, в уяві оживала старовина, підносилися нові чуття. Діти вимагали, щоб їм роскавали про ту старовину і вже прилучали себе до неї. Коли їм попала в руки якась книжечка — „Гетьман Степан Остряниця", вона запалила в їхніх душах героїчний дух і ненависть до Польщі.

Згодом український театр, піднесений ідейною творчістю Старицького на височину справжнього національного мистецтва, робив те саме діло.

Вся українська молодь Харкова, Полтави, Катеринослава..., що кохалася в музиці, жила імeнем Лисенка, український театр — Старицьким.

І Лисенко і Старицький дбали головним чином про інтеліґенцію, на неї покладали вони свої надії. Од села стояли дальше. Вважали, що інтеліґенція дасть селу життя в свій час.

Микола Вітальович над усе любив народню пісню. Було кожного разу, що заграє: „Та немає гірш нікому, як тій сиротині", то скаже: „От не можу чути без сліз цієї пісні!"

(Далі буде).

Не забувайте про Музей визвольної боротьби України!

Жертви складанками П.К.О.: Земельний Банк Гіпотечний ч. 500170 з дopиcкою МУД (Музей, Укр. Дім).